

19.2.2024

Tietosuojavastaavan raportti 2024

Johdanto

Tietosuoja on perusoikeus, joka turvaa oikeuksien ja vapauksien toteutumisen henkilötietojen käsittelyssä. Tietosuoja on sisään rakennettava organisaatiossa kaikkeen toimintaan, jotta yksilön oikeudet ja vapaudet voivat konkreettisesti toteutua. Sisäänrakennettuun ja oletusarvoiseen tietosuojaan sisältyy tärkeänä osana dokumentointivelvollisuus. ***Kaikki tietosuojaan liittyvät toimet on kirjattava ja ne on pystyttävä näyttämään toteen.*** Tiedot ovat myös oltava saatavilla silloin kuin niitä tarvitaan.

Luottamus henkilötietojen käsittelyssä on ensiarvoisen tärkeää. Henkilötiedot on aina pidettävä salassa sivullisilta. Rekisterinpitäjät ovat vastuussa henkilötietojen käsittelystä. Rekisterinpitäjänä Ristijärven kunnan velvollisuus on edistää lainmukaisia, hyviä ja turvallisia henkilötietojen käsittelytapoja. Kaikessa henkilötietojen käsittelyssä on turvattava kuntalaisten ja työntekijöiden oikeudet ja vapaudet. Ristijärven kunta on myös vastuussa siitä, että palveluntuottajat toimivat kunnan lukuun tietoja käsitellessään laillisesti ja noudattavat sovittuja tietojenkäsittely periaatteita. Palveluiden ulkoistaminen ei poista rekisterinpitäjän vastuuta.

Rekisteröidyn oikeuksien toteuttaminen on yksi rekisterinpitäjän päävelvollisuuksista. Tietosuoja on yksityiselämän suojaamista, ja siihen kuuluu oikeus omiin henkilötietoihin. Rekisterinpitäjällä on velvollisuus tunnistaa rekisteröidyn henkilöllisyys, kun hän käyttää oikeuksiaan. Lisäksi rekisterinpitäjä on velvollinen tiedottamaan avoimesti henkilötietojen käsittelystä jo ennen käsittelytoimien aloittamista. Ristijärven kunnan verkkosivuille on kerätty tietosuojaan ja rekisteröidyn oikeuksiin liittyvä tiedotettava materiaali. Tietosuojaselosteet vastaavat tietosuoja-asetuksen tiedonantovelvoitteita ja ne ovat saatavilla julkisilla verkkosivuilta ja intrasta. Tietopyyntölomakkeet löytyvät Ristijärven kunnan verkkosivuilta. [Tietosuoja](#)

Tietosuojavastaava

Tietosuojavastaavana vuonna 2024 Ristijärven kunnassa on toiminut Kirjasto & kulttuurivastaava Maritta Karjalainen. Tiedonhallintasihteeri Krista Salmela, jonka kunnanhallitus nimesi tietosuojavastaavaksi (17.6. §91), aloitti tehtävässään 2.6.2024.

Toimenpiteet:

- Tietosuojavastaava on osallistunut heinäkuusta alkaen Kainuun kuntien yhteisiin Teams-tapaamisiin, Kainuun tietoturvan ja tiedonhallinnan taktisessa ohjausryhmässä, jäsenenä ohjausryhmässä on aikaisemmin toiminut kirjasto- ja kulttuurivastaava & tietosuojavastaava Maritta Karjalainen, varalla hallintopäällikkö Maarit Ojavuo ja kunnanjohtaja Petteri Seppänen.
- Kainuun kunnat toteuttavat myös yhteistä tietoturvapoliitikan työpajaa, joissa tietosuojavastaava on ollut aktiivisesti mukana.

Tietoturvapoliittikka

Tietoturvapoliittikka on **sisäinen määräys, joka pitää jakaa kattavasti tiedoksi ja noudatettavaksi**. Tietoturvapoliittikkaan sisältyvät yleensä erikseen hyväksytyt tietoturvaan ja tietosuojaan liittyvät muut määräykset ja ohjeet.

Toimenpiteet:

- Ristijärven kunnan tietoturva- ja tietosuojapolitiikka on hyväksytty kunnanhallituksessa 6.6.2022, tähän on tulossa uudistuksia.
- Tietosuojavastaava on laatinut tietoturvatoimenpiteiden toteuttamisen mallia, tämä liitettävä tietoturvapoliitikan liitteeksi.
- Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan ohje hyväksytty kunnanhallituksessa 10.10.2022.
- Tietoturvapoliittikkaa tarkastellaan uudelleen yhdessä Kainuun kuntien kanssa ja päivitetään mahdollisesti yhteneväiseksi Kainuun kuntien kesken
- Tiedonhallintamallin uusiminen (Tästä käynnissä myös Kainuun kuntien yhteinen projekti)
- TOJ-päivittäminen on jatkuvaa työskentelyä
- Ohjeet salatun sähköpostin lähettämiseksi laadittu ja jaeltu henkilöstölle

Tietosuojaselosteet ja asiakirjajulkisuuskuvaus

Yksi tärkeimmistä velvollisuuksistamme on kertoa suorittamastamme henkilötietojen käsittelystä avoimesti ja ymmärrettävästi. Tietosuojaseloste on kunkin yksittäisen rekisterin tietosisältöä, tietojen käsittelyn oikeusperusteita sekä käyttötarkoituksia kuvaava asiakirja.

Ristijärven kunnan velvollisuus ylläpitää asiakirjajulkisuuskuvausta perustuu tiedonhallintalakiin eli lakiin julkisen hallinnon tiedonhallinnasta (906/2019).

Jokaisella on oikeus saada tietoa viranomaisen asiakirjasta, joka on julkinen. Asiakirjat voivat kuitenkin sisältää myös salassa pidettävää tietoa. Salassapidolle on aina jokin julkisuuslaista tai muusta laista tuleva peruste. Asianosaisella on lisäksi oikeus saada tietoa itseään koskevista asioista.

Toimenpiteet:

- Tietosuojaselosteet päivitettiin vastaamaan nykytilaa kesäkuussa 2024.
- Tietosuojaselosteet, tietopyyntöohjeet ja tietosuojavastaavan yhteystiedot sekä rekisteröityjen tarkastuspyynnöt/oikaisuvaatimukset löytyvät Ristijärven kunnan www-sivustolta [Tietosuoja \(ristijarvi.fi\)](https://www.ristijarvi.fi)
- Asiakirjajulkisuuskuvaus päivitetty kesän 2024 aikana [Asiakirjajulkisuuskuvaus Ristijärvi \(ristijarvi.fi\)](https://www.ristijarvi.fi)
- Tiedonohjaussuunnitelmaa päivitetty syksyn 2024 aikana, määritelty asiakirjojen metatietoja ja salassapidon perusteita
- TE42 uudistuksen myötä tulevat mahdolliset muutokset myös asiakirjajulkisuuskuvaukseen sekä tietosuojaselosteisiin

Tietoturvapoikkeamat

Henkilötietojen tietoturvaloukkauksella tarkoitetaan tapahtumaa, jonka seurauksena henkilötietoja tuhoutuu, häviää, muuttuu, henkilötietoja luovutetaan luvottomasti tai niihin pääsee käsiksi taho, jolla ei ole käsittelyoikeutta.

Henkilötietojen tietoturvaloukkauksia voivat olla esimerkiksi

- hävinnyt tiedonsiirtoväline, kuten USB-tikku
- varastettu tietokone
- hakkerointi
- haittaohjelmatartunta
- kyberhyökkäys
- tulipalo datakeskuksessa
- tiliotteen postitus väärälle henkilölle
- Väärälle henkilölle toimitetut asiakirjat, jotka sisältävät henkilötietoja esimerkiksi sähköpostiviesti

Tietoturvaloukkauksesta voi seurata esimerkiksi henkilötietojen valvomiskyvyn menettäminen, identiteettivarkaus tai petos, maineen vahingoittuminen tai pseudonymisoitujen tai salassapitovelvollisuuden alaisten henkilötietojen paljastuminen.

Sekä rekisterinpitäjän että henkilötietojen käsittelijän on suojattava henkilötiedot niin, että suojaustoimenpiteet vastaavat henkilötietojen käsittelyyn liittyvää riskiä. **Lisäksi rekisterinpitäjän on varauduttava mahdollisiin tietoturvaloukkauksiin laatimalla toimintaohjeet tietoturvaloukkaustilanteita varten. Tietoturvaloukkauksiin on pystyttävä reagoimaan mahdollisimman nopeasti. Rekisterinpitäjän on dokumentoitava kaikki henkilötietojen tietoturvaloukkaukset sekä niiden vaikutukset ja toteutetut korjaavat toimet riippumatta siitä, mitä toimenpiteitä tietoturvaloukkauksesta lopulta seuraa.** Dokumentointivelvollisuuden tai ilmoituksen tekemisen laiminlyöminen on tietosuoja-asetuksen vastaista. Se voi johtaa tietosuoja-asetuksessa määritettyihin seuraamuksiin.

Dokumentointivelvollisuuden piiriin kuuluvat myös tietojärjestelmään kohdistuneen tietoturvaloukkauksen osalta tapahtuma-ajan lokitiedot. Tietosuojavaltuutettu voi pyytää lokitietoja tietoturvaloukkausta koskevan ilmoituksen käsittelyä varten. [Tietoturvaloukkaukset | Tietosuoja-valtuutetun toimisto](#)

Ristijärven kunnan hallintosäännön mukaan valtuusto päättää sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan perusteista kunnassa ja kuntakonsernissa. Valtuusto päättää sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestämisen linjaukset, tavoitteet ja osa-alueet sekä niiden toimeenpano-, seuranta- ja arviointi menettelyt.

Toimenpiteet:

- Tietoturvapoikkeamista ilmoittamisen ohjeistus on päivitetty 24.9.2024 Ristijärven kunnan kotisivuille
- Tietoturvapoikkeamista ilmoittamisen lomake lisätty Ristijärven kunnan www-sivulle [Tietosuoja \(ristijarvi.fi\)](#) (24.9.2024)
- Kainuun kuntien kanssa on käynnissä yhteistyö tietoturvapoikkeama- ohjeistuksen yhtenäistämiseksi.
- Kaksi tietoturvapoikkeamaa 23-29.9.2024. Tietosuojavastaava katsonut tietoturvaloukkauksen olleen vähäinen- joskin merkittävä siinä määrin että tietoturvapoikkeamien ilmoittamisen ohjeistusta on lisättävä koko henkilöstön osalta. Kynnys ilmoituksen tekemiseen on ehkä tällä hetkellä suuri. Tietosuojavastaava on dokumentoinut tietoturvaloukkaukset ajalta 23.9.2024-29.9.2024
- Tietoturvapoikkeama 12.7.2024, tietosuojavastaava on dokumentoinut tietoturvapoikkeaman ja ilmoittanut poikkeamasta tietosuojavaltuutetulle
- Tietoturvapoikkeama 9.10.2024, tietosuojavastaava dokumentoinut poikkeaman ja Ateaan oltu yhteydessä poikkeamasta.
- Tietoturvapoikkeama ilmoitus WILMA 31.10.2024, Ristijärven osalta poikkeamia ei löytynyt ja poikkeamaan reagoitiin nopeasti.

Ilmoitukset tietosuojavaltuutetulle:

- Ilmoitus tietosuojavaltuutetulle tietoturvapoikkeamasta 12.7.2024 (Tietoturvaloukkaus, arkiston siirto) Vastaus tietosuojavaltuutetun toimistolta 16.7.2024 – ei ole aiheuttanut jatkotoimenpiteitä.

Tiedonhallintamalli

Tiedonhallinnalla tarkoitetaan viranomaisen tehtävien hoidossa tai sen muussa toiminnassa syntyviin tarpeisiin perustuvia toimia ja tietoturvallisuustoimenpiteitä viranomaisen tietoaineistojen, niiden käsittelyvaiheiden ja tietoaineistoihin sisältyvien tietojen hallinnoimiseksi riippumatta tietoaineistojen tallentamistavasta ja muista käsittelytavoista ([Laki julkisen hallinnon tiedonhallinnasta 906/2019](#)).

Tiedonhallinnalla varmistetaan viranomaisen tietoaineistojen yhdenmukainen ja laadukas hallinta sekä tietoturvallinen käsittely. Tärkeää on julkisuusperiaatteen toteuttaminen.

Kunnat ja kuntayhtymät ovat tiedonhallintalaissa tarkoitettuja tiedonhallintayksiköjä. Tiedonhallintayksikön tehtävänä on järjestää tiedonhallinta vaatimusten mukaisesti. Tiedonhallintayksikön johtona toimii pääsääntöisesti kunnanhallitus. Johdon on huolehdittava, että tiedonhallintaan liittyvät vastuut on määritelty ([laki julkisen hallinnon tiedonhallinnasta 906/2019 4 §](#)).

Asiakirjahallinto ohjaa, valvoo ja kehittää asiakirjatietojen tuottamista, käsittelyä, säilyttämistä, tuhoamista ja arkistointia sekä pitää hakumenetelmien avulla asiakirjatiedot helposti saatavilla.

Toimenpiteet:

- Käytössä on kokonaisarkkitehtuurin työkalu, ARC.
- Tiedonhallintamallia ARC-ohjelmistoon on päivitetty kuluneen vuoden aikana tarvittaessa ja tarvittavilta osin.
- Tietosuojavastaava on työstänyt tiedonhallintamallia, johon liitteinä sisältyy;
 - Tiedonhallintalain mukaisten tietoturvatoimenpiteiden toteuttaminen Ristijärven kunnassa
 - Tietosuojaselosteluettelo
 - Tietojärjestelmäsalkku
 - Tehtäväperusteiset tietovarannot
 - Selosteet käsittelytoimista
 - Prosessisalkku (toimialueilta kerättävät tiedot)
 - Tiedonhallinnan käsitteistö
- Tietosuojavastaava on aloittanut syksyllä 2024 tiedonhallinnan ja sähköisen arkistoinnin osaja koulutuksen, joka tukee myös suoraan ARC-ohjelmiston pääkäyttöä.

- Tiedonhallintamallin kokoaminen vaatii ymmärrystä ja tietoa kokonaisarkkitehtuurista sekä tiedon mallintamisesta.
- Tiedonhallintamallia päivitetään myös yhdessä kainuun liiton kanssa tiedonhallintamallin työpajatapaamisissa

Tiedonohjaussuunnitelma

Ristijärven kunnan asiakirjojen hallintaa ohjaa tiedonohjaussuunnitelma, joka on laadittu Innofactor Dynasty-tiedonohjausjärjestelmään. Tiedonohjaussuunnitelma TOS on Ristijärven kunnan asiakirjojen ja niihin verrattavien tietoaineistojen rekisteröinnin, käsittelyn ja säilyttämisen ohjeisto. Tiedonohjaussuunnitelma sisältää tiedot organisaatiossa syntyvistä asiakirjoista ja tietoaineistoista, sekä niiden rekisteröintiin ja käsittelyyn liittyvistä menetelmistä ja asiakirjojen julkisuudesta. Päivitysprojekti on aloitettu uudelleen heinäkuussa 2024, tiedonohjaussuunnitelman päivittäminen on jatkuvaa, ja vaatii paljon lainsäädännön tunte-
musta.

Tämän lisäksi tietoa säilytetään ja käsitellään myös muissa operatiivisissa järjestelmissä, kunnan päätearkisto sijaitsee osoitteessa Aholantie 30, 88400 Ristijärvi.

Toimenpiteet:

- Innofactor Dynasty TOJ – tiedonohjausjärjestelmän päivittäminen on jatkuvaa ja asiakirjojen metatietojen oikeellisuus on eräs tärkeimmistä asioista kunnan tiedonohjaussuunnitelmaa laadittaessa
- Innofactor Dynasty Tos-katselmus 2023 käyty läpi ja siinä ilmenneet epäkohdat korjattu
- Tiedonhallintasihteeri informoinut henkilöstöä yhteistyön merkityksellisyydestä TOJ työssä
- Asiakirjojen säilytysajat on tarkastettu TOJ-suunnitelmasta sähköistä arkistointia ja sen käyttöönottoa silmällä pitäen
- Käytössä huomautetut puutteet korjataan mahdollisimman pian siitä tiedonhallintasihteerille mainittaessa
- Dynasty koulutus on tulossa henkilöstölle 8.10.2024 (Peruttu, uusi koulutus toteutui 11.2.2025)
- TE24 uudistukseen liittyen on Toj päivitetty 15.11.2024

Vaikutustenarvioinnit

Tietosuojaan vaikutustenarviointi on EU:n yleisen tietosuoja-asetuksen mukainen pakollinen toimenpide, jolla arvioidaan suunnitellun käsittelytoimen vaikutuksia henkilötietojen suojalle. Vaikutustenarvioinnilla pyritään tunnistamaan, arvioimaan, vähentämään ja hallitsemaan henkilötietojen käsittelyyn liittyviä riskejä. Tietosuojaa koskeva vaikutustenarviointi on rekisterinpitäjän riskienhallinnan keskeisin työkalu. **Vaikutustenarviointi tulee sisällyttää prosessiin mahdollisimman aikaisessa vaiheessa ja tehdä sitä koko ajan prosessin edetessä.** *Henkilötietojen käsittelyä ei saa aloittaa ennen kuin vaikutustenarviointi on tehty.*

Vaikutustenarviointi on ennen kaikkea prosessi eikä kertaluontoinen projekti. Hyvinkin tehdyistä vaikutustenarvioinnista saadut hyödyt valuvat hukkaan, jos vaikutustenarviointia ei päivitetä, kun käsittelyssä, järjestelmässä tai muissa olosuhteissa tapahtuu muutoksia. Ohjeistus ja työkalut tietosuojan vaikutustenarviointien tekemiseen Ristijärven kunnalla on saatu käyttöön vuonna 2024.

Vastuu vaikutustenarviointien tekemisestä on toimialoilla. Vaikutustenarviointiprosessin eteenpäin vieminen ja hallinnointi vaatii paljon osaamista ja työaikaa, tietosuojavastaava auttaa tässä prosessissa. Monesti tehty vaikutustenarviointi uhkaa jäädä vain pintapuoliseksi eikä se täytä lainsäädännön asettamia tiukkoja vaatimuksia. Pintapuolisesti tehty vaikutustenarviointi ei paranna henkilötietojen käsittelyä eikä hyödytä ketään.

Toimenpiteet:

- Kainuun liitto on koordinoinut Kainuun kuntien GDPR-sovelluskirjaston ja DPIA-työkalun hankinnan Ilona IT Oy:ltä (vhp 9.7.2024 2§ 2024) [Dynasty tietopalvelu : Ristijärven kunta \(oncloudos.com\)](#)
- Tietosuojavastaava on osallistunut Ilona IT GDPR työpajoihin torstaisin
- Valmiit DPIAT: Wilma, Nepton, GDPR sovelluskirjasto, Dynasty, Kahoot, (31.12.2024)
- ARC – koulutus ja suunnittelu käynnissä hankintojen prosessikaavion laatimiseksi.
- Tietosuojavastaava on osallistunut Kainuun kuntien yhteisiin DPIA työpajoihin.
- Keskuskoulun koulusihteerin kanssa käyty keskustelua GDPR-sovelluskirjaston käytöstä ja DPIA-työkaluista, Wilman osalta DPIA viimeisteltiin yhdessä koulusihteerin kanssa.

TAISTO

Tietosuoja- ja tietoturvaloukkausten hallinnan harjoitus, jossa häiriötilanteessa toimimista harjoitellaan kuvitteellisten tilanteiden kautta. Taisto-harjoituksen toteuttamisesta vastaa Digi- ja väestötietovirasto, ja harjoituksen johtajana toimii **erityisasiantuntija Hanna Heikkinen**. Harjoitus on suunniteltu yhteistyössä Keskusrikospoliisin, Kuntaliiton, Kyberturvallisuuskeskuksen, tietosuojavaltuutetun toimiston ja Turvallisuuskomitean kanssa.

Toimenpiteet:

- Ristijärven kunta osallistuu Taisto harjoitukseen 7.11.2024 (**TAISTO-harjoitus peruutettiin Ristijärven kunnan osalta henkilöstömuutosten/vajauksen vuoksi**)
- Kainuun kunnat samana päivänä harjoituksessa
- Kainuun kuntien tietoturvaohjausryhmän kanssa koonti Taisto-harjoitteesta, tietosuojavastaava osallistui koontiin.

Digiturvaviikko

Digiturvaviikko on kyber- ja digitaaliselle turvallisuudelle omistettu tapahtumaviikko, joka tajoaa käytännön keinoja digiturvallisuuden parantamiseen. Viikon koko ohjelma oli

kaikille avoin ja maksuton. Digi- ja väestötietovirasto järjesti Digiturvaviikon nyt viidettä kertaa 30.9.–4.10.2024.

Toimenpiteet:

- Digiturvaviikosta viestitty laajasti henkilöstölle, sähköpostitse ja intra- ohjein.
- [Muistathan digiturvaviikon 30.9-4.10.2024 \(sharepoint.com\)](#)
- [Digiturvaviikko 30.9.2024-4.10.2024 \(sharepoint.com\)](#)
- Henkilöstöllä oli mahdollisuus osallistua digiturvaviikkoon omien aikataulujensa puitteissa.
- Tietosuojavaastaava osallistui DDV:n järjestämiin tietoisuuksiin omien aikataulujensa puitteissa.

Lopuksi

Vaikutustenarviointi DPIA on otettava aktiivisesti käyttöön koko organisaatiossa. Vaikutustenarvioinnit on tehtävä ennen uusien ohjelmistojen käyttöönottoa, vähintäänkin vaikutustenarviointi tulee olla työn alla, kun suunnitellaan käyttöönottoja tai uusien ohjelmistojen ostamista. Vaikutustenarvioinnissa havaittuihin riskeihin täytyy myös reagoida. Vastuu kaikesta tästä on rekisterinpitäjällä itsellään. Palveluiden ulkoistaminen ei ole tie vastuun siirtoon palveluntuottajalle, vaan vastuu säilyy aina rekisterinpitäjällä. Vaikutustenarvioinnin työpajoihin kutsutaan myös sivistyspuolen henkilöstöä.

Tiedonhallintasihteeri käyttää ja päivittää ARC-ohjelmaa, prosessikaavioiden piirtäminen voi helpottaa päätöksentekoa, asiakirjojen säilytystä, tiedonohjausta ja kulkua. Kaaviot voisivat toimia tehokkaina viestinnän välineinä, sillä niillä voidaan kuvata visuaalisia esityksiä muutoin monimutkaisista prosesseista. Kun käytämme ns. yhteistä kieltä kaavioiden avulla, voi eri toimijat ja sidosryhmät ymmärtää ja keskustella prosessin eri vaiheista. Prosessikaavioiden piirtäminen tarjoaa lisäksi henkilöstölle ja luottamushenkilöille mahdollisuuden visualisoida monimutkaisiakin asioita, mikä auttaa hahmottamaan prosessin vaiheet ja vuorovaikutussuhteet ns. työn sisällä. Tämä lisää ymmärrystä ja selkeyttä, mahdollistaen tehokkaamman yhteistyön ja parannustoimenpiteiden suunnittelun.

Tietosuoja ja tietoturvatoimenpiteiden toteuttaminen on meidän jokapäiväistä tekemistämme.